

HAZİRAN AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Temmuz 2023

Özet

Tüketici fiyatları haziran ayında yüzde 3,92 oranında artmış, yıllık enflasyon 1,38 puan azalışla yüzde 38,21 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde yıllık enflasyon enerji ve hizmet gruplarında gerilerken, diğer gruplarda yükselmiştir. Aylık bazda incelendiğinde, enerji başta olmak üzere alt gruplar genelinde yüksek artışlar kaydedilmiştir. Enerji grubu fiyatlarındaki artışı döviz kuru gelişmelerinin etkisiyle yükselen akaryakıt kalemi sürüklemiştir. Temel mal grubu enflasyonundaki yükselişte, kur geçişkenliği yüksek ve hızlı olan dayanıklı tüketim malları belirleyici olmuştur. Hizmet grubu fiyatlarındaki aylık artış önceki aya kıyasla zayıflamakla beraber özellikle kirada güçlü seyrini korumuştur. Gıda fiyatları, taze meyve ve sebze grubu öncülüğünde, tarihsel haziran ayı ortalamasının üzerinde yükselmiştir. Üretici fiyatları döviz kuru gelişmelerinin etkisiyle son sekiz ayın en yüksek aylık artışını göstermiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle aylık artış oranı B ve C göstergelerinde bir önceki aya kıyasla yükselmiş, yıllık enflasyon B göstergesinde gerilerken C göstergesinde artış kaydetmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Haziran ayında tüketici fiyatları yüzde 3,92 oranında artmış ve yıllık enflasyon 1,38 puan azalarak yüzde 38,21 seviyesine gerilemiştir (Grafik 1 ve Tablo 1). Yıllık değişim oranı B endeksinde 1,07 puan düşüşle yüzde 46,63, C endeksinde ise 0,71 puan artışla yüzde 47,33 olmuştur (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bu dönemde enerji, hizmet, gıda ve alkolsüz içecekler gruplarının katkıları sırasıyla 1,76; 0,17 ve 0,08 puan azalmış, alkol-tütün-altın ve temel mallar gruplarının katkıları sırasıyla 0,31 ve 0,32 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artışlar bir önceki aya kıyasla B ve C endeksinde bir miktar yükselmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksinde oluşan gruplardan temel mal ve işlenmiş gıdada bir önceki aya göre güçlenirken, hizmet grubunda bir miktar yavaşlamıştır (Grafik 4).

Hizmet fiyatları haziran ayında yüzde 3,66 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 0,50 puan düşüşle yüzde 59,45 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon kira dışındaki tüm alt gruplarda gerilemiştir. Kira aylık artışı yüzde 5,80 ile bu dönemde de yüksek seyirini sürdürmüş ve grup yıllık enflasyonu yüzde 75,91 seviyesine ulaşmıştır. Lokanta-otel alt grubunda aylık enflasyon (yüzde 4,32) yüksek görünümünü korumuş, fiyat artışları yiyecek hizmetlerinde bir önceki aya kıyasla bir miktar yavaşlarken turizmdeki canlı seyre bağlı olarak konaklama hizmetlerinde güçlü seyretmeye devam etmiştir. Bu gelişme ile birlikte lokanta-otel grubu yıllık enflasyonu 1,76 puan düşerek yüzde 67,22'ye gerilemiştir. Haberleşme fiyatlarındaki artışlar internet ücretleri öncülüğünde sürerken, diğer hizmetler alt grubunda kişisel ulaştırma araçlarının bakım ve onarımı ile eğlence ve spor hizmetlerindeki artışlar öne çıkmıştır. Ulaştırma hizmetleri görünümünde ise havayolu ile yolcu taşımacılığı kaleminde devam eden fiyat artışı belirleyici olmuştur.

Temel mal grubu yıllık enflasyonu 1,62 puan artışla yüzde 36,69 olarak gerçekleşmiştir. Haziran ayında yıllık enflasyon dayanıklı mal ile giyim ve ayakkabı alt gruplarında yükselirken, diğer temel mallarda gerilemiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal (altın hariç) alt grubunda, fiyatlar yüzde 6,64 artarak önceki aya kıyasla güçlenmiş, yıllık enflasyon 4,03 puan yükselişle yüzde 43,30 seviyesine ulaşmıştır. Otomobil fiyatlarında kur gelişmelerine ek olarak canlı seyreden iç satışlara bağlı olarak görülen yüksek artış (yüzde 10,28) haziran ayında da alt grup enflasyon gelişmelerinin temel sürükleyicisi olmuştur. Beyaz eşya (yüzde 3,78) ve mobilya (yüzde 1,47) kalemlerinde de fiyat artışları haziran ayında yükselmiş, ancak otomobile kıyasla daha ılımlı bir görünüm arz etmiştir. Diğer temel mallar alt grubunda fiyatlar yüzde 1,95 oranı ile nispeten ılımlı bir artış kaydetmiştir. Bu dönemde, aylık fiyat gelişmelerinde konutun bakım-onarımına yönelik malzemelerin yanı sıra ev ile ilgili temizlik malzemeleri öne çıkmıştır. Giyim ve ayakkabıda fiyatların yüzde 1,37 oranında yükselmesiyle alt grup yıllık enflasyonu 1,53 puan artışla yüzde 20,04 olarak gerçekleşmiştir.

Enerji fiyatları haziran ayında yüzde 4,23 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu baz etkisiyle 9,55 puan düşerek yüzde -16,52 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 7). Bu dönemde, grup aylık fiyat artışında Türk lirasındaki görünüme paralel olarak akaryakıt (yüzde 11,32) fiyatları öne çıkarken, tüp gaz (yüzde 2,59) ve şebeke suyu (yüzde 1,10) fiyatlarında da yükseliş izlenmiştir.

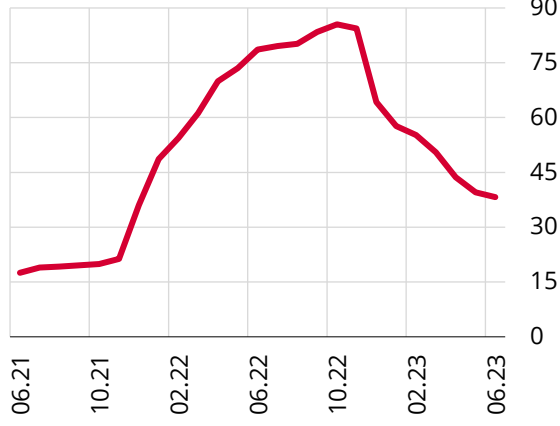
Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları haziran ayında yüzde 3,02 oranında artmış, yıllık enflasyon 1,40 puan artarak yüzde 53,92 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 12,43 puan artışla yüzde 68,44'e ulaşırken, işlenmiş gıdada 7,99 puan düşüşle yüzde 43,36 seviyesine gerilemiştir (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış veriler sebze başta olmak üzere taze meyve sebze fiyatlarının belirgin artış gösterdiğine işaret etmiştir. Diğer işlenmemiş gıda grubunda ise kırmızı et fiyatlarındaki yükseliş sürmüştür. Yaş çay alım fiyatlarına bağlı olarak artış kaydeden çay fiyatları alt kalemler arasında öne çıkmıştır. Ekmek-tahıl fiyatları bu dönemde yüzde 1,41 oranında artmıştır.

Alkollü içecekler ve tütün ürünleri grubunda fiyatlar yüzde 11,13 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 10,80 puan artışla yüzde 40,90 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, tütün ürünlerinde üretici firma kaynaklı fiyat artışları (yüzde 12,29) belirleyici olmuştur.

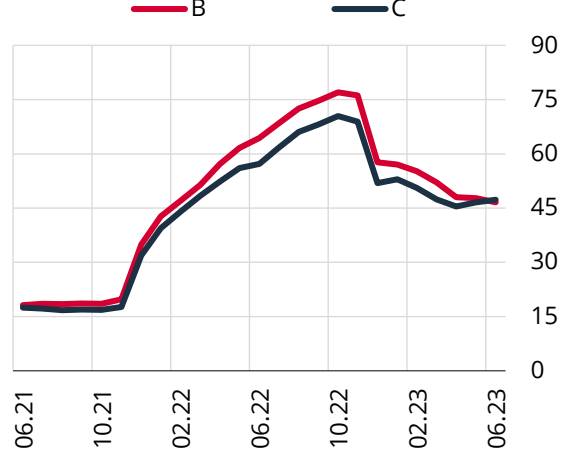
Yurt içi üretici fiyatları aylık artışı yüzde 6,50 ile son üç aya kıyasla önemli ölçüde kuvvetlenmiştir. Diğer taraftan, bu grupta yıllık enflasyon baz etkisiyle 0,34 puan azalarak yüzde 40,42'ye gerilemiştir (Grafik 9 ve Tablo 2). Haziran ayında uluslararası emtia fiyatları düşük bir oranda gerilerken, döviz kuru gelişmeleri üretici fiyatlarındaki yükselişin ana belirleyicisi olmuştur. Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarında gerilerken, diğer alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 10). Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde, artışların genele yayıldığı izlenirken, rafine edilmiş petrol ürünleri, metal cevheri, gaz imalatı, tütün ürünleri, motorlu kara taşıtları ile metal ve bununla bağlantılı grupların fiyat artışlarıyla öne çıktığı gözlenmiştir.

Grafik ve Tablolar

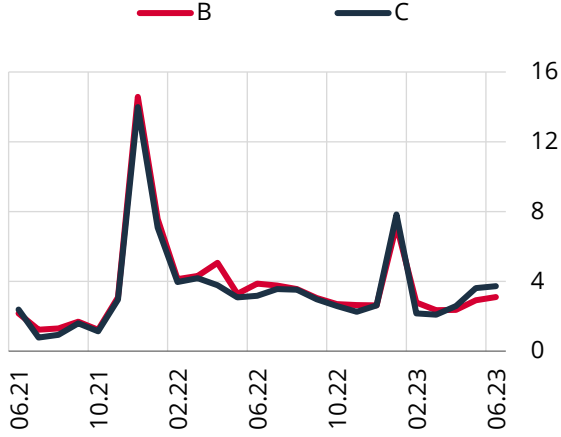
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

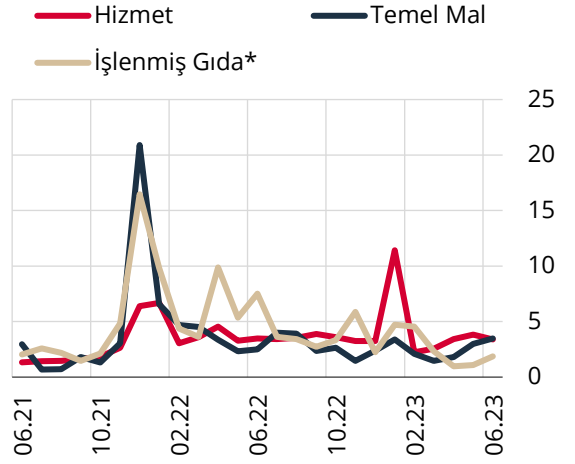
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

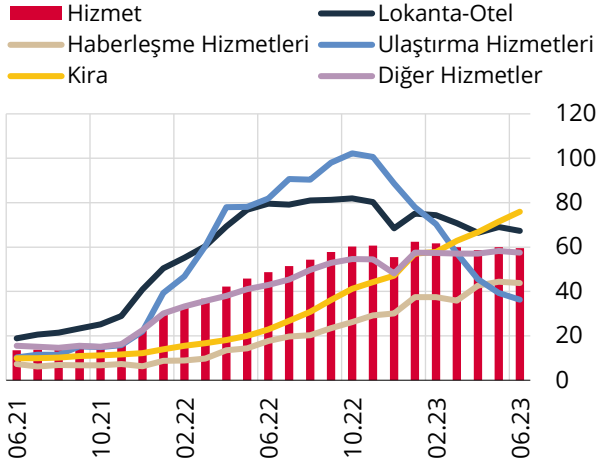

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

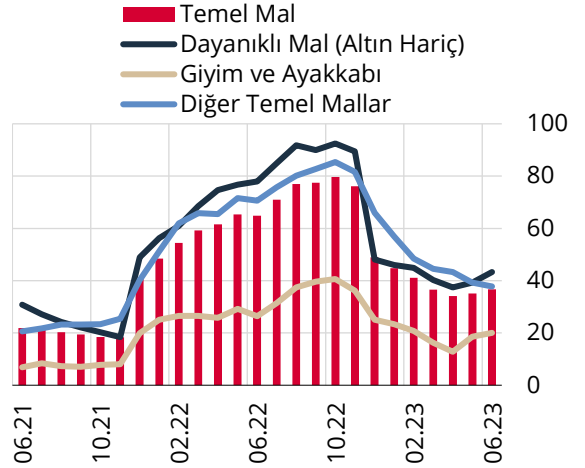

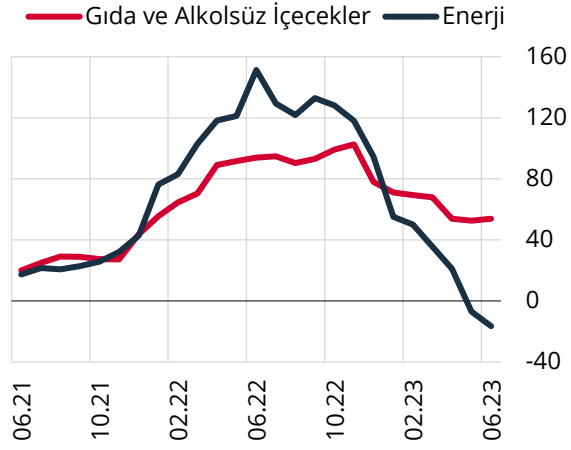
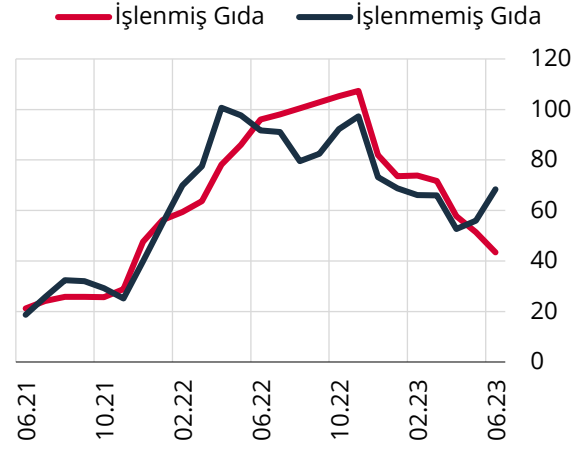
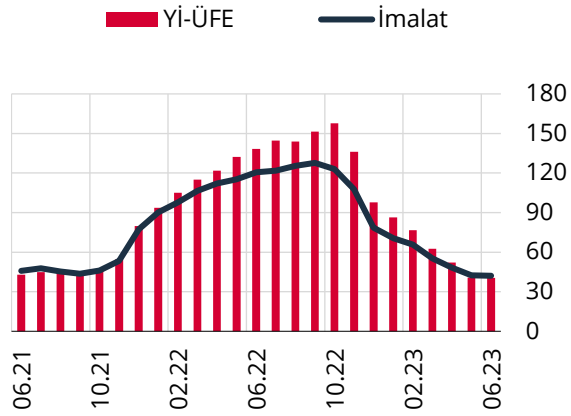
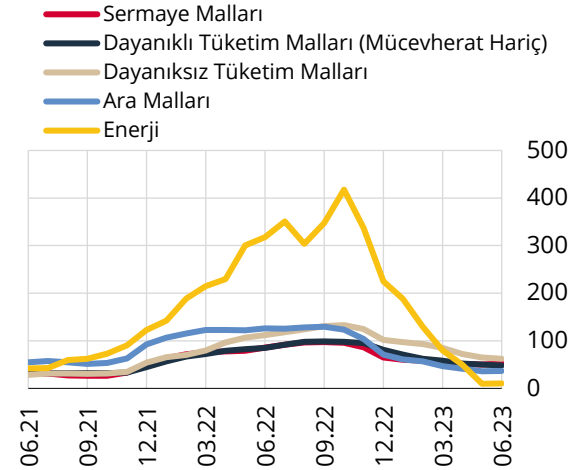
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Haz.23	Haz.22	Haz.23	Haz.22
TÜFE	3,92	4,95	38,21	78,62
1. Mallar	4,03	5,26	30,92	89,94
Enerji	4,23	16,16	-16,52	151,33
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	3,02	2,09	53,92	93,93
İşlenmemiş Gıda	4,35	-3,35	68,44	91,65
Taze Meyve-Sebze	7,68	-15,20	57,49	78,32
Diğer İşlenmemiş	2,68	3,43	75,78	98,15
İşlenmiş Gıda	1,85	7,53	43,36	96,04
Ekmek ve Tahıllar	1,41	4,94	40,81	97,09
Diğer İşlenmiş	2,07	8,93	44,65	95,40
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	4,81	2,87	36,94	66,33
Temel Mallar	4,03	2,80	36,69	64,86
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	6,64	3,65	43,30	77,90
Giyim ve Ayakkabı (*)	1,37	0,08	20,04	26,35
Diğer Temel Mallar	1,95	3,11	37,75	70,64
Alkollü İçecekler ve Tütün	11,13	2,61	40,90	70,99
Altın	6,83	6,10	38,42	91,49
2. Hizmetler	3,66	3,98	59,45	48,69
Kira	5,80	3,11	75,91	22,80
Lokanta ve Oteller	4,32	5,42	67,22	79,55
Ulaştırma Hizmetleri	2,25	4,57	36,25	81,83
Haberleşme Hizmetleri	2,78	3,16	43,84	17,64
Diğer Hizmetler	2,61	3,14	57,42	42,84
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,45	4,20	46,63	64,42
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	3,84	3,34	47,33	57,26
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,56	6,45	34,35	77,17
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	3,92	4,41	42,96	78,84

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Haziran 2023		Haziran 2022	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	6,50	40,42	6,77	138,31
Madencilik	3,69	4,77	53,61	6,97	142,68
İmalat	83,81	6,15	42,09	6,33	120,47
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	78,48	5,52	45,65	5,62	114,88
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	68,94	5,09	48,75	5,90	113,48
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	11,96	12,54	3,29	9,53	369,20
Su Temini	0,55	2,71	59,68	6,94	81,47
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		6,59	36,50	6,07	126,06
Dayanıklı Tüketim Malları		2,53	47,00	4,00	85,98
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,52	48,18	3,76	84,74
Dayanısız Tüketim Malları		3,19	62,00	5,05	111,81
Sermaye Malı		8,02	52,44	6,27	85,65
Enerji		12,67	10,26	12,02	317,87

Kaynak: TÜİK.